

BIJZONDER PASTORAAT

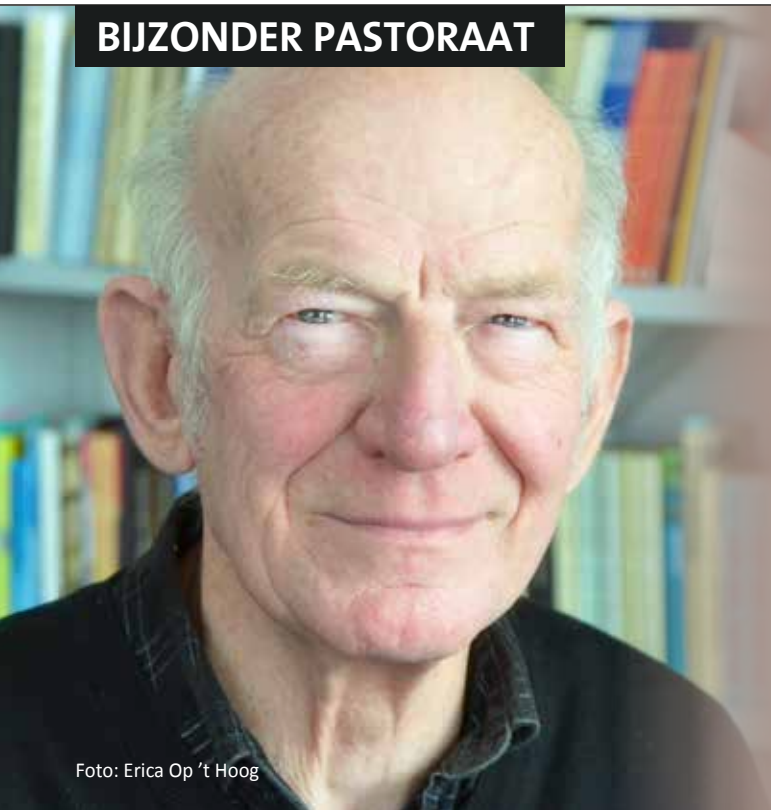

Foto: Erica Op 't Hoog

Respect en vriendelijkheid, kernwoorden voor een woonwagenpastor

Als gevraagd wordt om een definitie van 'missie' wordt er vaak gezegd dat het betekent over grenzen gaan. Die grenzen zijn niet alleen geografisch. Het kan ook betekenen je open stellen voor een andere cultuur of bevolkingsgroep in Nederland. Dit jaar geven we in een serie portretten een beeld van het pastoraat voor bijzondere groepen en hoe parochies hier een rol in kunnen spelen. Als eerste het Pastoraat voor Woonwagbewoners, Sinti en Roma in Nederland (PWN).

Respect en vriendelijkheid. Het zijn twee woorden die voortdurend terugkeren in het gesprek met pater Jan van der Zandt msc, landelijk pastor en coördinator van het PWN. Het zijn voor hem de kernwaarden van het religieus zijn en ook de belangrijkste eigenschappen die nodig zijn om het werk met deze doelgroep te kunnen doen.

Jan vertelt in het kort de geschiedenis van het woonwagenwerk in ons land. In 1978 kwam de wet op de deconcentratie van de woonwagenkampen. De grote kampen met soms wel 150 standplaatsen moesten verdwijnen en de mensen moesten worden verdeeld over kleine kampjes van 10-15 plaatsen. Tegelijkertijd zou ook de categoriale zorg voor woonwagbewoners verdwijnen. Geen aparte schooltjes meer, maatschappelijk werk ging voortaan via de gemeentes en ook de pastorale zorg moest overgenomen worden door de reguliere parochies.

Zelf is hij in 1981 begonnen als landelijk coördinator van het woonwagenpastoraat, na een tijd als missionaris in Irian Jaya, het huidige Papoea in Indonesië. "Ik volgde pater Oremus sj op. Hij had een begin gemaakt met de begeleiding van de deconcentratie. Ik kreeg een

caravan en trok de eerste twee jaar van plek naar plek om overal een tijdje met de mensen op de kampen mee te leven. Zo leerde ik hen kennen en zij mij. Ook leerde ik het netwerk erom heen kennen: de ambtenaren, maatschappelijk werkers, parochiepastores en religieuzen die zich bezighielden met de woonwagbewoners. Op sommige plekken was er niemand die de pastorale taken kon vervullen, daar heb ik die taak zelf op me genomen en kon ik meteen ervaren wat het werk inhield.

Het waren lastige tijden; de woonwagbewoners wilden helemaal niet verspreid worden, anderzijds wilden veel wijkbewoners ook echt geen 'kampers' in hun achtertuin. Er waren grote verschillen en die zijn er nog altijd. Veel gemeenten hanteerden een 'uitsterf beleid', er kwamen geen nieuwe plekken bij, waardoor jonge woonwagbewoners gedwongen naar een gewoon huis in de wijk vertrokken. Door nieuwe uitspraken van het Europese Hof voor de rechten van de mens en de landelijke ombudsman is er nu een kentering gekomen. Het uitsterf beleid mag niet meer. Mensen hebben recht om in een wagen te wonen."

Eigen viering van sacramenten

Ook in de parochies blijkt veel afhankelijk te zijn van de personen die er werken. Jan: "Er is een verschil met de zorg en opvang voor vluchtelingen. Vaak hebben parochianen meer empathie hebben voor bijvoorbeeld Syriërs of Irakezen die de oorlog zijn ontvlucht. Zij zijn op zoek naar een beter leven, willen hier iets opbouwen. De woonwagbewoners hebben meestal een minder goede naam en willen helemaal geen ander leven, maar juist behoud van hun eigen identiteit en tradities. Omdat de wagenmensen steeds meer verspreid over het land wonen, worden sacramenten zoals doop, Eerste Communie en uitvaarten aangegrepen om samen te komen. Het is heel gebruikelijk om een zaaltje af te huren en meer dan 100 mensen uit te nodigen voor een doop. Dat gaat niet als dat in de gezamenlijk doopdienst van de parochie moet." Omdat niet alle parochiepastores aparte doopdiensten kunnen of willen verzorgen voor woonwagbewoners, doet pater Jan dit vaak zelf.

Begrip kweken

In de beginperiode van zijn werk als landelijk pastor waren er veel religieuzen, diakens of pastoraal werkers actief voor het woonwagendorp. Zij traden op als intermediairs. "Vriendelijkheid, respect en ook gastvrijheid zijn daarbij kernwaarden die religieuzen in hun vorming meekrijgen. Zij hebben geleerd de noden van anderen te zien en hiernaar te luisteren. We lijken dit kwijt te raken, we zien steeds meer verharding in de maatschappij. Er is zoveel 'wij – zij denken'. Mensen worden steeds individualistischer en zijn niet meer op leven in gemeenschap gericht. Dat geldt niet voor bijvoorbeeld de Sinti en Roma. Zij hebben een eeuwenoude cultuur waar zij zeer veel waarde aan hechten. Als woonwagendorp willen we dit graag in beeld brengen. Daarom geven we regelmatig brochures uit, eerst vooral voor pastorale werkers, nu breder voor bijvoorbeeld het onderwijs en maatschappelijk werk. Als je hun cultuur en achtergronden niet kent is het moeilijk deze mensen te begrijpen en iets voor hen te doen. We hopen zo meer respect en begrip te kweken."

Gezocht: Christoffels

Het PWN startte enkele jaren geleden met het zoeken naar Christoffels. "Sint Christoffel is de patroonheilige van de reizigers.

Net als hij zijn Christoffels mensen die anderen – in dit geval de woonwagendorpers, Roma en Sinti – helpen om aan de overkant te komen, hen begeleiden en samen met hen willen optrekken. Het zijn tussenpersonen tussen de mensen en de instanties en parochies. Zij behartigen hun belangen en werken aan wederzijds begrip. Het zijn personen die een religieuze achtergrond hebben en daarom het belang van geloof voor de doelgroep begrijpen. Diakenen en vrijwilligers uit de parochie of mensen uit onderwijs of maatschappelijk werk. We zijn ook bezig met het opzetten van diocesane werkgroepen die ons kunnen helpen het netwerk uit te breiden. Een Christoffel kan dan de aanjager van zo'n groep zijn.

Wat we vragen van Christoffels is dat zij vanuit hun ziel dit werk doen en oprecht geïnteresseerd zijn. Ze moeten de achtergrond en geschiedenis van deze mensen begrijpen en vandaaruit opkomen voor hun belangen. Het respecteren van hun eigen manier van uiting geven aan religie, hun taal hun cultuur is heel belangrijk. Daarbij moet het niet uitmaken of de woonwagendorpers katholiek zijn of anders-gelovig. Die eigenheid willen we waarborgen."

Erica Op 't Hoog

Sintmeisjes tijdens de bedevaart in Roermond. Foto: PWN

Het Pastoraat voor Woonwagendorpers, Roma en Sinti heeft als taken:

- het bevorderen en ondersteunen van het pastoraat voor deze doelgroep
 - het geven van informatie over de eigenheid van hun religie, taal en cultuur en het begrip in de samenleving hiervoor vergroten
 - het geven van noodhulp via het Mgr. Bekkersfonds Woonwagendorp
- Meer informatie: www.pwn.nl

Pater Antoon Egging msc, vrijwilliger bij PWN heeft gewerkt aan de vertaling van dagelijkse gebeden in de taal van Roma en Sinti. Het zijn vooral spreektaal en voor veel van hen is het heel bijzonder deze gebeden in hun eigen taal te kunnen bidden. U vindt ze bij de Liturgische suggesties in deze Missionaire Agenda

Landdag PWN begin oktober

Ieder jaar organiseert PWN een landelijke dag die speciaal gewijd is aan het Christoffelproject. Het omgaan met de cultuur, de religie, de taal in de samenleving met woonwagendorpers, Sinti en Roma komen dan speciaal aan bod. Iedereen die geïnteresseerd is hierin, is welkom. Meer informatie t.z.t. op de website van PWN

Pater Jan van der Zandt gaat voor tijdens de aparte Eerste communieviering van Nino. Foto: PWN